

ASIANAJAJAT KEHITTÄVÄT OIKEUSOLOJA

(Die Rechtsanwälte entwickeln Rechtszustände)

Eduskunnan vaalikaudella 2007–2011 Suomen Asianajajaliitto antoi noin 140 eri lainsäädäntöhankkeisiin liittyvää lausuntoa. Mainittu määrä sisältää myös EU:n lainsäädäntöön liittyvät lausunnot. Asianajajia kuultiin eduskunnan valiokunnissa asiantuntijoina noin 60 kertaa. Eri ministeriöiden tilaisuuksissa asianajajat olivat kuultavana noin 30 kertaa. Lisäksi asianajajat ovat olleet nimitettyinä useisiin kymmeniin eri ministeriöiden työryhmiin ja toimikuntiin.

Asianajajakunnan oikeusolojen kehittämiseen kohdistuva työ on Asianajajaliitossa organisoitu eri oikeudenalojen asiantuntijaryhmien, oikeuspoliittisen valiokunnan ja hallituksen toiminnan kautta. Asiantuntijaryhmissä toimii noin 110 asianajajaa. Lisäksi oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa oikeusolojen kehittämistä pohtii noin 20 asianajajaa. Edellä mainittujen toimielimien jäsenet ovat osittain vaihtuneet vaalikauden aikana. Osa oikeuspoliittisissa asiantuntijatehtävissä toimineista asianajajista ei ole ollut liiton minkään edellä mainitun toimielimen jäseniä. Siten edellisen vaalikauden aikana Asianajajaliiton oikeuspoliittisessa toiminnassa oli mukana lähes 200 asianajajaa. Asianajajaliiton toimisto on ansiokkaasti tukenut asianajajien oikeuspoliittista työtä hoitamalla käytännön yhteydenpitoa Asianajajaliiton ja eduskunnan sekä eri ministeriöiden välillä.

Oikeusolojen kehittäminen on yksi Asianajajaliiton päätehtävistä. Tehtävä on mainittu Asianajajaliiton säännöissä, joiden mukaan liitto pyrkii seuraamaan oikeuskehitystä maassa sekä lausuntoja antamalla ja aloitteita tekemällä tarjoamaan kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Useiden eurooppalaisten asianajajaliittojen säännöissä on vastaava velvollisuus osallistua oikeusolojen kehittämiseen. Sääntöjen yhdenmukaisuus ei ole sattumaa, vaan perustuu koko asianajajalaitoksen toiminnan tarkoitukseen ja järjestämiseen.

Asianajajalaitos on osa oikeuslaitosta ja toimii oikeuslaitoksen sisällä tuomioistuini- ja syyttäjälaitoksien rinnalla. Asianajajalaitos poikkeaa kuitenkin tuomioistuini- ja syyttäjälaitoksista olennaisesti siinä, että asianajajalaitos on pääosin muodostettu julkisen vallan ulkopuolelle. Se, että asianajajalaitos perustuu asianajajista annettuun lakiin, osoittaa, että asianajajalaitoksella on vahva yhteiskunnallinen merkitys, vaikka valtaosan asianajopalveluista tuottavatkin yksityiset asianajajat. Asianajajalaitoksen perustuminen lainsäädäntöön ja asianajajalaitoksen kuuluminen oikeuslaitokseen velvoittaa asianajajat osallistumaan oikeusolojen kehittämiseen muiden oikeudenhoidon toimijoiden tavoin.

Asianajajat ovat kokeneet oikeusolojen kehittämisen mielekkääksi työksi. Ensimmäinen syy työn

mielekkyyteen on asianajajien asiantuntijatehtävistään saama positiivinen palaute. Kansanedustajat, eduskunnan ja ministeriöiden virkamiehet sekä monet muut tahot ovat kiittäneet asianajajien asiantuntevaa toimintaa. Asianajajien kokemusta kansalaisten ja yritysten erilaisten oikeudellisten asioiden hoitamisesta arvostetaan. Monissa tilanteissa asianajaja on ainoa kansalaisten tai yritysten puolesta lakia soveltava taho, jota kuullaan lainvalmistelun yhteydessä.

Riippumattomuus on asianajajien perusarvo, jota sovelletaan myös oikeuspoliittisissa asiantuntijatehtävissä. Toisin kuin asianajotehtävissä oikeuspoliittisissa asiantuntijatehtävissä asianajajilla ei ole päämiestä. Oikeuspoliittisia asiantuntijatehtäviä hoitaessaan asianajajat eivät edusta minkään ryhmittymän etuja vaan pyrkivät yksinomaan edistämään oikeusvarmuutta ja oikeudenhoidon toimivuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Jotta liiton lausunnoissa eri näkökulmat otettaisiin kattavasti ja tasapuolisesti huomioon, liiton lausunnot valmistellaan asiantuntijaryhmissä. Asiantuntijaryhmien jäsenet tukevat myös lainsäätöhankkeiden työryhmissä toimivia asianajajia. Asianajajien ammattitaitoinen toiminta oikeuspoliittisissa tehtävissä on kasvattanut koko asianajajakunnan arvostusta.

Työryhmiin osallistuneet, lausunnon valmistelleet tai asiantuntijoina kuullut asianajajat ovat poikkeuksetta olleet tyytyväisiä saamaansa asiantuntijatehtävään. Tyytyväisyyttä on esiintynyt siitä huolimatta, että jotkut asiantuntijatehtävät ovat olleet hyvin työllistäviä, eikä asiantuntijatehtävistä suoriteta palkkiota. Oikeuspoliittinen asiantuntijatehtävä edellyttää syvää perehtymistä

asiaan. Lainvalmisteluun osallistuminen tuo asiantuntijana toimivan asianajajan kyseisen oikeudenalan osaajien eturiviin. Vaikka asiantuntijoina toimivat asianajajat pitävät omasta ammatillisesta kehityksestään muutoinkin huolta, asiantuntijatehtäviin osallistumisen yksi kiistaton etu on lainvalmistelutyön laskeminen osaksi asianajajien täydennyskoulutusvelvollisuuden täyttämistä.

Asianajajaliiton oikeuspoliittiset asiantuntijatehtävät ohjaantuvat yleensä jäsenille siinä asiantuntijaryhmässä, jolla on lähin liittymä lainvalmisteluhankkeeseen. Tämä ei kuitenkaan sulje pois mahdollisuutta, etteikö asiantuntijaryhmiin kuulumaton asianajaja voisi olla mukana asiantuntijatyössä. Vaikka asiantuntijaryhmien jäsenten nimittämisen yhteydessä liiton hallitus pyrki huolehtimaan siitä, että asiantuntijaryhmien asiantuntemus on omalla oikeudenalallaan mahdollisimman kattavaa, asiantuntijaryhmissä voi esiintyä asiantuntemuksen puutetta etenkin oikeuden erityisalueilla. Joskus asiantuntijaryhmiin kohdistuu suuri työpaine, jolloin lisäasiantuntemuksen tarvetta esiintyy. Siksi asiantuntijaryhmien puheenjohtajat ottavat vastaan tietoa asianajajista, joita oikeusolojen kehittäminen kiinnostaa. Asianajajaliiton eri asiantuntijaryhmät ja niiden puheenjohtajat löytyvät liiton internet-sivuilta.

Uusi vaalikausi on alkanut. Liiton oikeuspoliittinen valiokunta perehtyy maan uuden hallituksen hallitusohjelmaan ja hallitusohjelman perusteella laadittaviin muihin tulevaa lainsäädäntöä koskeviin suunnitelmiin ja antaa tietoa liiton asiantuntijaryhmille ja hallitukselle tulevista lainsäädäntöhankkeista. Asianajajien osaamiselle ja kokemukselle oikeusolojen kehittäjinä on käyttöä uudenkin vaalikauden aikana

Mika Ilveskero